

Examenverslag van bedrijfseconomie havo, tweede tijdvak (2025)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in vier categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het berekenen van het antwoord op deze vraag kon je de procentuele groei van de omzet van Big Bazar berekenen. Dit beschouwt het Cito als een algemene rekenvaardigheid.
	2	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Lenen' is besproken dat het bedrijf 'interestkosten' heeft bij een lening. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	3	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de begrippenlijst bij het blokje 'Ondernemen' is het begrip 'faillissement' uitgelegd. In de opgaven heb je kunnen oefenen met de gevolgen van faillissement, bijvoorbeeld bij opgaven 161 en 165 uit de opgavenbundel. De extra denkstap die je hier kon zetten, was om zelf een voordeel en een nadeel te bedenken voor de verhuurders van winkelpanden.
	4	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst bij het blokje 'Ondernemen' is het begrip 'faillissement' uitgelegd. Tijdens de cursus heb je kunnen oefenen met de gevolgen van faillissement voor verschillende stakeholders, bijvoorbeeld bij opgave 165 uit de opgavenbundel.
2	5	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je zelf een reden bedenken waarom het doen van vrijwilligerswerk kan helpen bij het vinden van een baan. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	6	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is besproken dat een stichting een 'niet-commerciële organisatie' is die geen winstdoel heeft. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	7	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is besproken dat de zeggenschap bij een vereniging ligt bij de 'Algemene Ledenvergadering (ALV)' en bij een stichting bij het bestuur dat zelf wordt benoemd. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	8	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je zelf een nadeel bedenken voor de voedselbank van het verkopen van verse producten met korting door de supermarkt. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	9	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je op basis van de opbrengsten en kosten in de exploitatiebegroting uit de informatiebron zelf bedenken welke opbrengsten en kosten kunnen veranderen door de verslechtering van de economie. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	10	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het groene boekje zijn de formules voor de kengetallen 'liquiditeit' en 'solvabiliteit' besproken. Deze vraag kon je beantwoorden door van beide kengetallen één formule uit te kiezen en in te vullen met behulp van de balans.

	11	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Afschrijving' van de uitleg 'Resultaat' is de formule voor het berekenen van de 'afschrijving' besproken. Deze formule kon je gebruiken om de (maandelijkse) afschrijving op de nieuwe transportauto te berekenen. De 'afschrijving' van de huidige transportauto kon je uit de exploitatiebegroting halen of ook zelf berekenen met de formule. Het berekenen van 'afschrijving' heb je ook kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij opgave 67 uit de opgavenbundel.
	12	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is de formule voor het berekenen van de verandering van het 'eigen vermogen' besproken. Ook is daar besproken dat het resultaat bestaat uit opbrengsten min kosten. Met behulp van de informatie uit de tekst en de 'exploitatiebegroting' kon je het aangepaste resultaat berekenen en daarmee ook het nieuwe 'eigen vermogen'.
3	13	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Rechtsvormen' is het verschil in aansprakelijkheid besproken tussen de verschillende rechtsvormen. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balans' van de uitleg 'Balans & beoordelen' is besproken welke posten onder het 'kort vreemd vermogen' vallen en dat deze korter dan een jaar in het bedrijf zijn. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	15	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken dat het resultaat kan worden berekend door de opbrengsten min de kosten te doen. In het onderdeel 'Verslagen' is de definitie van opbrengsten en kosten besproken en dat deze exclusief btw zijn. Hierdoor kon je weten dat je geen rekening hoefde te houden met wanneer de bedragen van de verkopen werden ontvangen. Door vervolgens de opbrengsten en kosten uit de tekst te halen, kon je de vraag beantwoorden.
	16	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het berekenen van het inkomen na belasting voor Inge kon je gebruik maken van je eigen antwoord bij vraag 15, de gegevens en de tekst. Het rekenen met percentages beschouwt het Cito als een algemene rekenvaardigheid. Het kon hierbij helpen om de gegevens in de tekst en je eigen antwoorden te markeren, zoals besproken in 'Stappenplan examensom'.
4	17	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor deze vraag kon je zelf een reden bedenken waarom bedrijven het vooruitbetalen van de verzekeringspremie zouden willen stimuleren. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	18	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Balans' van de uitleg 'Balans & beoordelen' zijn alle posten besproken die voorkomen op de balans, inclusief de 'overlopende posten' zoals 'vooruitontvangen bedragen' en 'vooruitbetaalde bedragen'. Met deze kennis kon je zien welke balansposten veranderden door de financiële feiten. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met balansmutaties, bijvoorbeeld bij opgave 41 uit de opgavenbundel.
	19	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Annuïteit' van de uitleg 'Lenen' is een stappenplan besproken voor het berekenen van de interest, aflossing en nieuwe schuld bij een 'annuïteitenlening'. Door dit stappenplan te volgen, kon je de interest in beide helften van het jaar berekenen om tot het antwoord op de vraag te komen.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Break-even' van de uitleg 'Omzet & kosten' is de formule besproken voor het berekenen van de afzet bij een bepaalde doelwinst. Door deze formule in te vullen kon je deze vraag beantwoorden.



5	21	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor het berekenen van het vermogen van Tom en Rita kon je de gezamenlijke bezittingen en schulden berekenen aan de hand van de gegevens in de tekst. Voor de waarde van het appartement kon je de 'eindwaarde' berekenen op 1 januari 2025 met behulp van de formules en het stappenplan die zijn besproken in het onderdeel 'Enkele storting' van de uitleg 'Sparen'. Voor het berekenen van de schuld kon je berekenen hoe veel er al was afgelost op 1 januari 2025. Hoe je de aflossing en nieuwe schuld kan berekenen bij een 'lineaire lening', is besproken in het onderdeel 'Lineair' van de uitleg 'Lenen'. Het eindantwoord kon je berekenen door het vermogen te berekenen en dit te delen door 2, zoals staat aangegeven in de tekst in de bron.
	22	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor het berekenen van het toetsingskomen uit arbeid en alimentatie kon je gebruik maken van de gegevens en percentages die gegeven stonden in de tekst. Het kon hierbij helpen om de woorden 'per maand/uur' en de gegevens die te maken hadden met het einddoel van de vraag te markeren, zoals besproken in 'Stappenplan examensom'. Ten slotte kon je de conclusie geven door eerst de getallen te vergelijken en vervolgens een conclusie te geven, zoals besproken in de laatste stap van 'Stappenplan examensom'. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met het berekenen van loon en toetsingsinkomen, bijvoorbeeld bij opgaven 2 en 6 uit de opgavenbundel.
	23	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor deze vraag kon je het berekende toetsingskomen bij vraag 22 en de gegevens in de tekst vergelijken om te beoordelen of Rita in aanmerking kwam voor de toeslagen. Deze vraag kon je beantwoorden door eerst de getallen te vergelijken en vervolgens een conclusie op te schrijven, zoals besproken in de laatste stap van 'Stappenplan examensom'.
	24	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je zelf een reden bedenken waarom het gebruiken van je spaargeld voor het betalen van huur onverstandig zou kunnen zijn. Dit beschouwt het Cito als algemene kennis.
	25	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor het beantwoorden van deze vraag kon je gebruik maken van de gegevens uit de tekst en je eigen antwoorden. Het kon hierbij helpen om de gegevens uit de tekst en je eigen antwoorden te markeren die te maken hadden met het einddoel van de vraag, zoals besproken in 'Stappenplan examensom'. Voor de conclusie kon je eerst de getallen met elkaar vergelijken en vervolgens een conclusie opschrijven, zoals ook besproken in 'Stappenplan examensom'.
6	26	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Ondernemen' is het begrip 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' met de bijbehorende 3 P's besproken. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Marketing' zijn de vier marketinginstrumenten besproken en hoe je deze kan herkennen in een bron. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden. Tijdens de cursus heb je ook kunnen oefenen met het herkennen van de 4P's, bijvoorbeeld bij opgaven 170, 171 en 174 uit de opgavenbundel.
	28	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het onderdeel 'Loon' van de uitleg 'Personeelsbeleid' zijn de vier beloningsvormen besproken, waaronder 'professionele ontwikkeling' en 'carrièreperspectief'. Met deze kennis kon je deze vraag beantwoorden.
	29	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Ondernemen' is het begrip 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)' besproken waar diversiteit werd genoemd als voorbeeld bij 'people'. Bij opgave 158 uit de opgavenbundel heb je kunnen oefenen met het voorbeeld 'anoniem solliciteren' als onderdeel van MVO. Door deze te noemen kon je al één punt verdienen bij deze vraag.

		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het tweede punt kon je verdienen door als extra denkstap zelf nog een ander voorbeeld te bedenken waardoor het bedrijf diversiteit kon bevorderen.
58				

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	10	17%
II	45	78%
III	3	5%
IV	0	0%
	58	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 100% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.